

Nr 111.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående
avhändande av ett kronan tillhörigt, från lägenheten
Låsholmen avsöndrat område vid Karlsborgs lastageplats
i Nederkalix socken; given Stockholms slott den 15
februari 1918.*

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att ett kronan tillhörigt, från lägenheten Låsholmen avsöndrat område om 13 ar 69 kvadratmeter vid Karlsborgs lastageplats i Nederkalix socken av Norrbottens län må utbytas mot annat för lotsupppassningen vid Kalix lotsplats lämpligt område, med rätt för Kungl. Maj:t att bestämma de närmare villkor, på vilka nämnda utbyte må äga rum.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Erik Palmstierna.

*Utdrag av protokollet över sjöförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 15 februari 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet friherre Palmstierna anförde härefter:

I underdånig skrivelse den 4 januari 1918 har lotsstyrelsen gjort framställning om avhändande av kronans äganderätt till en åt lotsarna vid Kalix lotsplats upplåten tomtplats vid Karlsborgs lastageplats i Nederkalix socken av Norrbottens län i utbyte mot ett för lotsuppassningen mera lämpligt tomtområde. Förstnämnda tomtplats, som innehåller en areal av 13 ar 69 kvadratmeter och utgör en avsöndring från lägenheten Låsholmen i nämnda socken, har genom gåvobrev den 4 april 1885 av aktiebolaget Bergman Hummel & C:o med full äganderätt överlåtits till kronan utan någon ersättning eller årlig avgäld, och har detta fång blivit för kronans räkning lagfaret den 11 juli 1885.

*Ang. överlåtelse av kronans äganderätt till en tomtplats vid Karlsborgs lastageplats i Nederkalix socken.

Lotsstyrelsen har i sin skrivelse i ämnet anfört huvudsakligen följande.

Enär utsikten till havs från den för lotsarna vid Kalix lotsplats avsedda lotstomten vid Karlsborg genom av Baltiska trävaruaktiebolaget redan uppförda och till uppförande avsedda byggnader komme att bliva helt och hållet avstängd, hade fråga uppstått om förvärvande för kronans räkning av ett för ändamålet fullt lämpligt område å den i Nederkalix socken belägna, Vånafjärdens byamän samfällt tillhöriga s. k. Erikören, som erbjöde fri utsikt åt sjön i alla riktningar och varest en utmärkt hamn för lotsbåtar och upplagsplats för prickar skulle kunna erhållas. I anledning av gjord förfrågan hade bemälda aktiebolag uti en till lotskaptenen i Umeå avlåten skrift av den 30 november 1915 förklarat sig villigt att till lotsstyrelsens disposition ställa ett belopp av högst 1,500 kronor för förvärv under hand av en tomt å Erikören ävensom att dit förflytta det nuvarande upppassningshuset eller därstädes uppföra ett med detta fullt likvärdigt hus, allt mot det att bolaget erhöle äganderätten till lotsverkets nuvarande tomt å Karlsborg, varjämte bolaget erbjudit sig att, därest lämplig tomt icke kunde till det ifrågasatta priset förvärvas under hand, till lotsverket betala det belopp, som erfordrades för att genom expropriation förvärva den behöfliga tomten, däri inbegripet kostnaderna för expropriationsförfarandet.

Vid underhandling mellan lotsverket och Vånafjärdens byamän rörande ifrågavarande områdes förvärvande åt lotsverket hade byamännen fordrat 3,000 kronor för området, vilket pris emellertid ansetts oskäligt högt.

På uppdrag av lotsstyrelsen hade lotskaptenen i Umeå därför hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i Norrbottens län anhållit, att Kungl. Maj:ts befallningshavande måtte jämlikt föreskrifterna i § 6 av förordningen angående lotshemman och boningsplatser för lotsar den 9 juli 1862 vidtagna åtgärder för upplåtande å Erikören av omförmälda plats jämte hamn åt lotsverket för byggande av lotsupppassningshus m. m. åt lotsarna vid Kalix lotsplats.

Byamännen, som hörts över lotskaptenens framställning, hade förklarat sig villiga att nedsätta priset för Erikören från fordrade 3,000 kronor till 1,500 kronor, varvid dock byamännen förbehållit sig rätt att fritt disponera omkringliggande vatten för fiskets bedrivande samt att å östra stranden av området få upplägga och torka sina fiskenät.

I avgivet yttrande hade kronofogden i Kalix fögderi förklarat sig anse det av byamännen senast fordrade priset nog så högt med hänsyn till områdets storlek och markens stenbundna, icke växtliga beskaffenhet.

Uti sitt den 17 augusti 1916 meddelade utslag i ämnet hade Kungl. Maj:ts befallningshavande utlåtitt sig, att, enär det av Vånafjärdens byamän fordrade priset för ifrågavarande område med hänsyn till dess storlek och beskaffenhet i övrigt måste anses oskäligt högt och sålunda för kronan oantagligt, Kungl. Maj:ts befallningshavande, med stöd av bestämmelserna i § 6 av förordningen den 9 juli 1862 angående lots-hemman och boningsplatser för lotsar, prövade skäligt förordna, att den s. k. Erikören skulle åt lotsverket upplåtas i och för uppförande av ett lotsuppassningshus m. m. samt för upplag av prickar åt lotsarna vid Kalix lotsplats, dock med byamännen förbehållen rätt att fritt disponera omkringliggande vatten för fiskets bedrivande samt att även i övrigt begagna sig av området, i den mån sådant kunde ske utan intrång i lotsverkets rätt.

Sedan ifrågavarande ärende underställts kammarkollegium, hade bemälda collegium genom utslag den 10 juli 1917, enär Kungl. Maj:ts befallningshavande i sitt utslag icke bestämt den ersättning, lotsverket hade att till vederbörande utgiva för omförmälda upplåtelse, med upphävande av samma utslag visat ärendet åter till Kungl. Maj:ts befallningshavande, som hade att företaga detsamma till förnyad handläggning.

Nu hade Baltiska trävaruaktiebolaget uti en till lotskaptensexpeditionen i Umeå ställd skrift av den 15 november 1917 meddelat, att det för lotsuppassningshuset avsedda området, som byamännen vore villiga att avstå för 1,500 kronor, skulle, enligt beslut av byamännen å sammanträde den 12 nyssnämnda månad, omfatta den s. k. Erikören, upptagen å en av kommissionslantmätaren P. A. Brändström år 1869 upprättad karta över alla ägora till Vånafjärdens by med ägofiguren nr 3281 och utgörande enligt skifteshandlingarna i areal 2 hektar 48 ar och 15 kvadratmeter, att byamännen lämnade fri mark för 3,6 meter bred väg över byns samfällda område till Erikören, räknat från å samma karta upptagna ägofiguren nr 3284, samt att i byamännens villkor inginge rätt för dem att fritt disponera omkringliggande vatten för fiskets bedrivande och att även i övrigt begagna sig av området i den mån sådant kunde ske utan intrång i lotsverkets rätt. Tillika hade bolaget överlämnat ett belopp av 1,500 kronor under anhållan om upprättande snarast möjligt av köpekontrakt med Vånafjärdens byamän samt vidtagande av i samband därmed stående åtgärder, varjämte bolaget med skrivelse den 27 december 1917 översänt bestyrkt utdrag av protokoll rörande byamännens vid ovannämnda sammanträde beslutade anbud angående försäljningen av Erikören och i samma skrivelse framhållit

önskvärdheten av ärendets snara avgörande, på det att den nya lotsstugan måtte hinna bliva färdig till dess öppet vatten inträdde.

På sätt ovan anförts hade utsikten över sjön från lotsverkets nuvarande tomtplats vid Karlsborg skymts genom byggnader och, enligt vad lotskaptenen i Umeå uti skrivelse den 20 november 1917 anmält, vore tomten, sedan densamma blivit kringbyggd, fullkomligt oanvändbar såsom utkiksplats för lotsningen. Det vore sålunda av största vikt för lotsverket, att Erikören, såsom för ändamålet fullt lämplig, snarast möjligt förvärvades för kronans räkning, helst detta förvärv och uppförande därstädes av ny lotsstuga eller överflyttande dit av den äldre stugan nu kunde ske utan kostnad för kronan.

Då emellertid, såsom av det sagda framginge, köpeskillingen för Erikören av Baltiska trävaruaktiebolaget överlämnats till lotsverket på villkor, bland annat, att bolaget skulle erhålla äganderätten till den nuvarande lotstomten vid Karlsborg, ville lotsstyrelsen underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning; och har lotsstyrelsen, med överlämnande av handlingarna i ärendet, hemställt om medgivande att äganderätten till den nuvarande lotstomten vid Karlsborg finge överlätas på sagda aktiebolag under förutsättning, att det i bolagets skrivelse den 15 november 1917 angivna, å förenämnda karta med benämningen Erikören betecknade område å 2 hektar 48 ar 15 kvadratmeter bleve för det av bolaget inlevererade beloppet 1,500 kronor åt kronan förvärvat samt att aktiebolaget å detta område uppförde ny lotsuppassningsstuga eller dit överflyttade den vid Karlsborg nu befintliga stugan, allt på sätt av lotsstyrelsen godkändes. I händelse av bifall härtill har lotsstyrelsen anhållit om bemyndigande dels att för det inlevererade beloppet för kronans räkning inköpa Erikören med det av säljarna gjorda förbehåll angående viss fortsatt disposition därav samt förvärva den rätt till väg, som i anbudet innefattades, dels att med Baltiska trävaruaktiebolaget träffa erforderlig, på dess erbjudande grundad skriftlig överenskommelse i ämnet, dels ock att, sedan aktiebolaget fullgjort sina förpliktelser, å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar för bolaget utfärda fångeshandling rörande den nuvarande lotstomten vid Karlsborg.

Av vad utav lotsstyrelsen i ärendet anförts framgår, att lotsverkets nuvarande tomtplats vid Karlsborg icke vidare är användbar för lotsverkets behov samt att till följd därav annat tomtområde erfordras för lotsuppassningen vid Kalix lotsplats. Då det av lotsstyrelsen föreslagna sättet att få behovet i berörda hänseende tillgodosett synes mig lämpligt och, såsom icke medförande några särskilda kostnader, för kronan

Departements-
chefen.

fördelaktigt, finner jag mig böra biträda lotsstyrelsens i ärendet gjorda framställning. Överlåtelse av kronans äganderätt till lotsstyrelsens ifrågavarande tomtplats torde emellertid icke kunna ske utan riksdagens medgivande och synes följaktligen ärendet för sådant ändamål böra underställas riksdagens prövning, därvid jämväl tillstånd synes böra utverkas för Kungl. Maj:t att bestämma de närmare villkor, som i avseende å det ifrågasatta utbytet av tomt böra stadgas.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande kronan tillhöriga, från lägenheten Låsholmen av-
söndrade område om 13 ar 69 kvadratmeter vid Karlsborgs lastage-
plats i Nederkalix socken av Norrbottens län må utbytas mot annat
för lotsuppassningen vid Kalix lotsplats lämpligt område, med rätt
för Kungl. Maj:t att bestämma de närmare villkor, på vilka nämnda
utbyte må äga rum.

Till denna departementschefens hemställan, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition till riksdagen avlåtas av den lydelse, en vid detta protokoll fogad bilaga utvisar.

Ur protokollet:

Gustaf Norblad.